

Andrew Marvell (1621-1678), Oliver Cromwells propagandapoet

Ett epigram och ett elegiskt distikon fogade till ett porträtt av Oliver Cromwell som skickats till drottning Kristina med Cromwells ambassadör Sir Bulstrode Whitelocke. Trolig tillkomsttid våren eller sommaren 1653. Nationalmuseum har tre eller fyra samtida porträtt av Cromwell (bara tre online), så det är svårt att säga om något av dem är det som drottningen fick av Whitelocke. Jag chansar på det nedan.

1. *In effigiem Oliveri Cromwell*

Haec est quae toties inimicos umbra fugavit
at sub qua cives otia lenta terunt.

Till ett porträtt av Oliver Cromwell

Detta är den bild som så ofta slagit fiender på flykten
men under den lever landsmännen i lugn och ro.

2. *In eandem Reginae Sueciae transmissam*

Bellipotens virgo, septem regina Trionum
Christina, Arctoi lucida stella poli:
cernis quas merui dura sub casside rugas,
sicque senex armis impiger ora fero
invia fatorum dum per vestigia nitor
exsequor et populi fortia jussa manu.
At tibi submittit frontem reverentior umbra;
nec sunt hi vultus regibus usque truces.

Till samma porträtt då det skickats till Sveriges drottning

Jungfru, mäktig i krig, drottning av sjustjärnornas land
Kristina, Nordpolens lysande stjärna!
Du ser vilka rynkor jag ådragit mig under den hårda hjälmen
och detta anlete bär jag, outtröttlig i krig så gammal jag är,
när jag strävar att gå längs ödets obanade stigar
och med min hand verkställer folkets kraftfulla bud.
Men inför Dig mildrar en mer vördnadsfull gestalt sin min;
inte heller är detta ansikte ständigt bistert mot kungar.

Dikterna publicerade (utan engelsk översättning) i: Hugh Macdonald (ed.), *The Poems of Andrew Marvell*, London 1952, sid 137f. Svensk översättning: Hans Aili 2019.

Anm. Dikternas datering inte helt säker. Sir Bulstrode Whitelocke (1605-1675) sändes av Oliver Cromwell hösten 1654 som extraordinarie ambassadör till drottning Kristinas hov med uppdrag att skapa allians och få garantier att Östersund skulle hållas öppet för engelsk handel. England tycks inte ha haft någon fast beskickning till Kristinas hov och de diplomatiska kontakterna förefaller ha varit sporadiska. Det är möjligt, till och med troligt, att Whitelocke medförde ett porträtt av Cromwell, till vilket hörde ovanstående dikter av Andrew Marvell. Whitelocke nämner dock inte i sin rapport något om att han vid avresan medförde ett porträtt av Cromwell, trots att han nämner andra presenter. Marvell hade vid denna tidpunkt ingen officiell ställning utan var informator åt sonen till Cromwells skyddsling, William Dutton. Hans kompetens som latindiktare var dock välkänd och han övertog senare uppdraget som officiell skald efter John Milton. Det som talar för teorin att ett porträtt och dikterna medföljde denna ambassad är, att Kristina tilltalas som regerande drottning av Sverige, en titel som blev oanvändbar efter hennes abdikation i juni 1654. Polstjärnan och Septemtrionerna (Sjustjärnorna) var viktiga symboler i Sveriges självbild som stormakt, varför Marvells omnämnande av dem visar på stor diplomatisk finess.

Källa: *Mr Bulstrode Whitlock's account of his embassy to Sweden, deliver'd to the parliament, in the year 1654 : Together with the defensive alliance concluded between Great-Britain and Sweden, in the year 1700.* London 1714. Google Books.

Oliver Cromwell. Nationalmuseum, Stockholm,